

Wat stuitert daar door je klas?

Anton Horeweg

Leerkracht, gedragsspecialist (M SEN)

Auteur Gedragsproblemen in de klas in het basisonderwijs

Gedragsproblemen in de klas in het voortgezet onderwijs

Wat stuitert daar door je klas? Over kinderen met ADHD en hun leraren

www.gedragsproblemenindeklas.nl

Twitter: @meesgroep8

Mail: meesgroep8@hotmail.com

‘Mijn probleem op school?’

‘Sommige leraren wilden maar niet begrijpen wat ik heb. Ze deden “ADHD” af als flauwekul. Anderen hadden er blijkbaar wel ervaring mee en toonden meer geduld.

Hen ben ik best dankbaar, zonder hen was ik afgehaakt.’

Bert (na 6 jaar klaar met 5 HAVO).

Overigens

Ontwikkelingsstoornis

- Lichamelijke of psychische aandoening bij kinderen/jongeren, waardoor hun ontwikkeling anders verloopt dan die van de meeste kinderen/jongeren.
- Gevolg: leerproblemen, soms ook gedragsproblemen.
- (ADHD, ASS,DCD)

Presentatiewijze (Subtypes) ADHD:

1. Gecombineerde type
2. Overwegend onoplettende type (ADD)
3. Overwegend hyperactief-impulsieve type

De hersenen

Problemen met executieve functies

- Zorgen dat we de zaken op een rijtje houden
- Ze hebben niets van doen met intelligentie
- Aansturend en controlerend
- Ze “besturen” grotendeels onbewust
- 2-5 jaar later ontwikkeld*

*Brown, T. E. (2014) *Smart but stuck. Emotions in teens and adolescents with ADHD*.
New York: John Wiley and Sons inc.

Els en Kim

- Moeite met overzicht, snel schakelen, gedrag stoppen, enz. Kortom, geen doelmatig gedrag

Executieve functies of uitvoerende regelfuncties

**Taak-
initiatie**

Planning
overzicht

**Aandacht
richten**

**Vol-
gehouden
aandacht**

Verwer-
kings-
snelheid

**Emotie-
regulatie**

Omgaan
met
frustratie

**Werk-
geheugen**

Toegang
lange
termijn
geheugen

Inhibitie

Zelf-
regulatie

eigen
aandeel
zien

**Cognitieve
flexibiliteit**

Brown, T.E. (2005). *Attention Deficit Disorder. The unfocused mind in children and adults*
New Haven: Yale University Press (bewerkt)

Activering

Organiseren,
prioriteiten
stellen en
opstarten
(taakinitiatie)

**Ik weet
heus wel
dat ik
moet
beginnen**

Aandacht
richten

Aandacht
richten en
wisselen

Aandacht: een complex proces

- Waar let ik op?
 - Moeilijker focussen/aandacht richten
 - Context gestuurde aandacht*
 - Extreme aandacht: hyperfocus
-
- *Barkley, R.A. *Diagnose ADHD. Een gids voor ouders en hulpverleners*. Amsterdam: Hartcourt Publishers.

Volgehouden
aandacht

Aandacht
reguleren,
volhouden
en
verwerkings-
snelheid
informatie

Volgehouden aandacht/verwerkingssnelheid

- Slaperig tijdens lessen: lage activiteit locus coeruleus → te weinig norepinefrine
- Blijvend inspannen tijdens (saaie) taak is moeilijk
- Fluctuerende aandacht (autoradio)
- Problemen bij lezen (volgehouden aandacht, WG en verwerkingssnelheid)
- Trage verwerkingssnelheid (bordlesje)

Emotie- regulatie

Omgaan met
frustratie

Uitstel van
behoeften

© Brown, 2005

Snel geagiteerd

- Zeer lage frustratiedrempel
- Niet om kunnen gaan met uitstel
- Problemen met reguleren emoties (overspoeld worden, vaak niet passend)
- Dit geldt voor alle emoties

Emoties en brein in puberteit

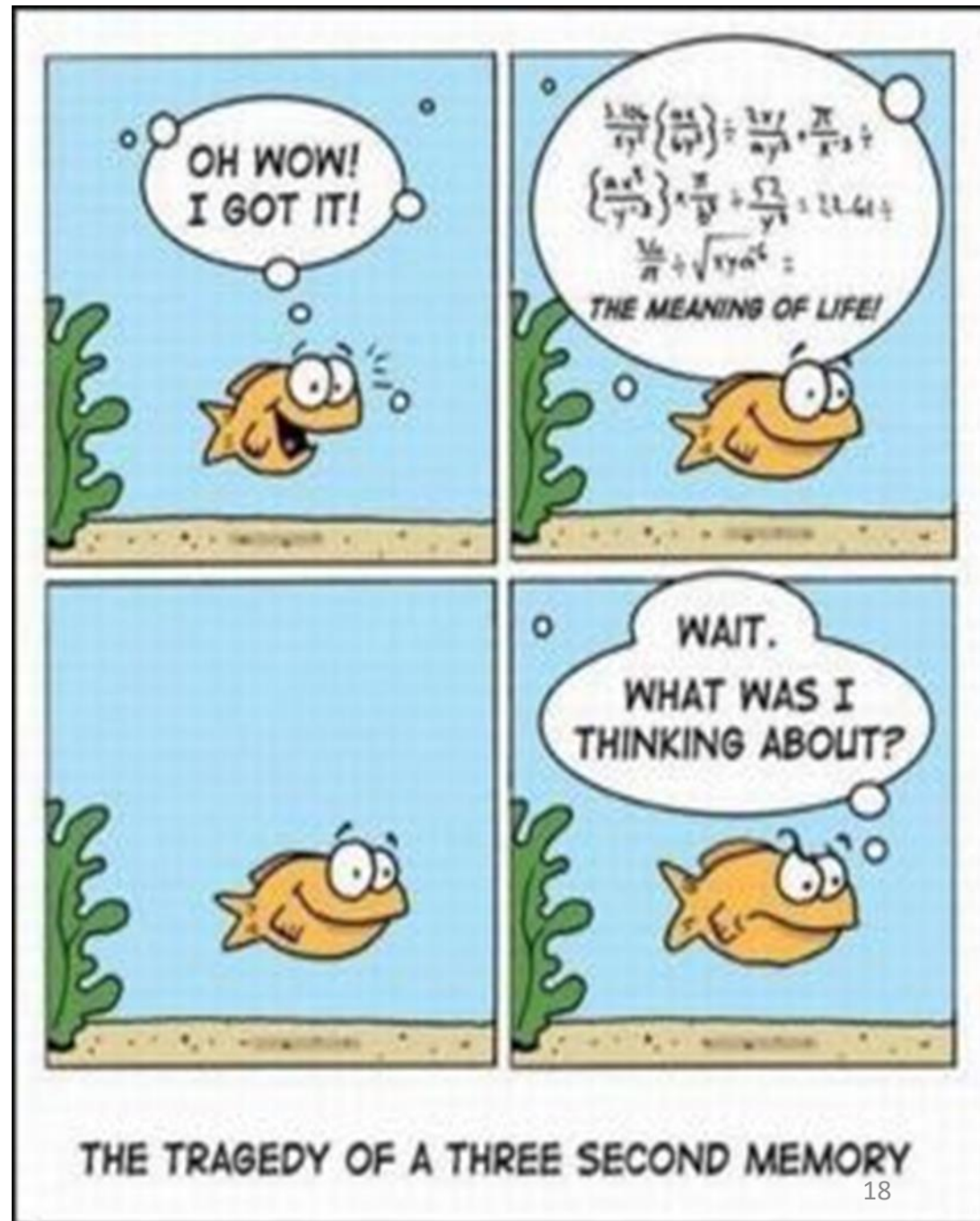
- Afname dopamine: stemmingswisselingen, heftiger emoties
- Afname serotonine: toename impulsief gedrag
- Toename testosteron: explosiever
- Amygdala/limbisch systeem niet onder controle prefrontale cortex
- Hot Cognition: minder ratio
- Gevoeliger directe beloningen

Werk-
geheugen

Aanwenden
werk-
geheugen

Toegang
Lange termijn
geheugen

© Brown, 2005

Werkgeheugen

- Verbaal en ruimtelijk deel
- Vasthouden, beoordelen en bewerken informatie
- Ophalen informatie uit LTG en combineren met nieuwe informatie

WG wat doe je daar mee?

- Wiskunde: onthouden deel bewerkingen
- Tekst verklaren: "draad van het verhaal"
- *Gepast reageren op anderen*
- *Toets maken*
- Huiswerk maken
- Een activiteit voorbereiden

Zelfregulatie

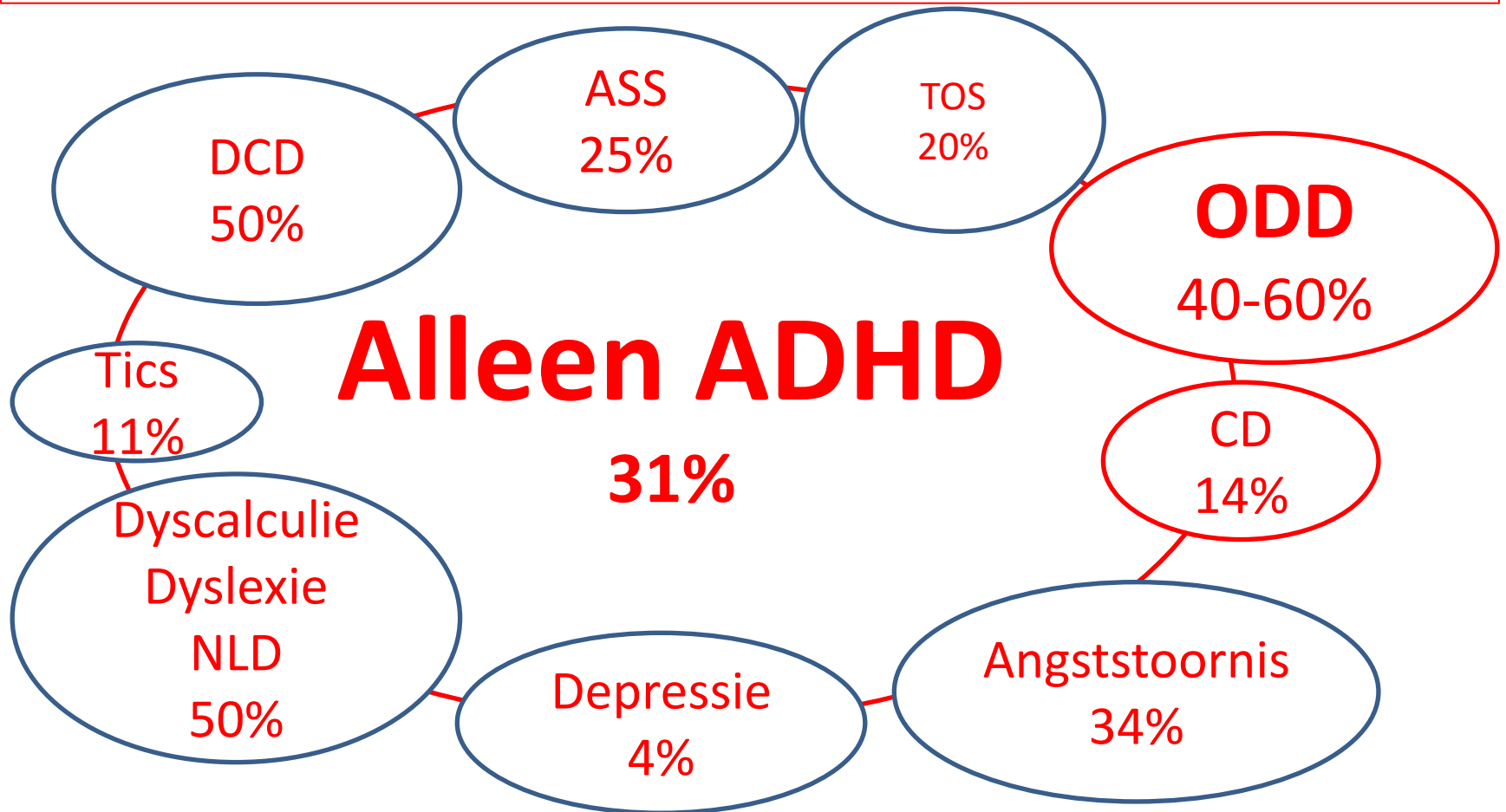
Inhibitie

en inzicht
eigen gedrag

Zelfregulatie (bij ADHD en ODD een probleem)

- Minder ontwikkelde interne spraak
- Slechte impulsremming (inhibitie)
- Moeite beoordelen sociale interactie
(ADD in puberteit tegenovergesteld)

Comorbiditeit

Andere lezingen en trainingen

- *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen: een inleidende studiemiddag.*
- *Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen: tweedaagse teamtraining*
- *ADHD/ODD in de klas*
- *Executieve functies in de klas*
- *Hechtingsproblemen*
- *Hoe maak ik een goede groep (groepsdynamica)*

En andere op maat gemaakte lezingen en studiedagen

<http://gedragsproblemenindeklas.nl/studiedagen-nascholing/>

Of mail naar meesgroep8@hotmail.com

Literatuur

- Horeweg, A.(2015). *Gedragsproblemen in de klas in het voortgezet onderwijs*. Houten: Lannoocampus.
- Horeweg, A. (2017). *Wat stuitert daar door je klas? Over kinderen met ADHD en hun leraren*. Houten: Lannoocampus
- Barkley, R.A. (2006). *Diagnose ADHD. Een gids voor ouders en hulpverleners*. Amsterdam: Harcourt Book Publishers.
- Brown, T.E. (2011). *Het ADD syndroom. Een nieuwe kijk op ADHD/ADD*. Amsterdam: Pearson.
- Buitelaar, J. en Paternotte, A. (2013). *Dit is ADHD. Alles over de kenmerken, diagnose, behandeling en aanpak thuis en op school*. Houten: Lannoocampus.
- Hartog-Polkerman, C. (2009). *Opstandig Dwars en Driftig. Handboek gedragsstoornissen ODD en CD voor ouders, opvoeders, leerkrachten en hulpverleners*. Amsterdam: SWP.
- Matthys, W. (2012). *Gedragsstoornissen bij kinderen. Diagnostiek en behandeling voor de professional*. Amsterdam: Hogrefe.
- Ploeg, J.D. van der (2009). *Agressie*. Rotterdam: Lemniscaat.

